

Кулінська Яніна Іванівна,

доцент кафедри україністики НМУ імені О. О. Богомольця, м. Київ, Україна
кандидат філологічних наук

ORCID iD 0000-0002-8160-3203

yanbit@ukr.net

<https://doi.org/10.28925/2412-2475.2020.16.5>

**ІСТОРИЧНИЙ ФАКТ І ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ДІТЕЙ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОЗИ СУЧАСНИХ ПИСЬМЕННИКІВ:
РОМАНУ О. ЗАХАРЧЕНКО «ВЕРТЕП...», ПОВІСТІ Г. КИРПИ «МІЙ ТАТО СТАВ ЗІРКОЮ»,
«КАЗКИ ПРО МАЙДАН» Х. ЛУКАЩУК І КАЗКИ Р. РОМАНИШИН
ТА А. ЛЕСІВА «ВІЙНА, ЩО ЗМІНИЛА РОНДО»,
«ПОВЕРНУТИСЯ З ВІЙНИ» Н. НАГОРНОЇ ТА ІН.)**

У статті досліджено художні особливості творів для дітей про Революцію Гідності та війну на Сході України; найвідоміші з них проаналізовано в контексті інших видань про Майдан і АТО/ООС. Простежено специфіку репрезентації історичного факту в контексті теми «дитина і революція / війна», творчі стратегії, що дають змогу доступною для юних читачів мовою розповісти про переламні історичні події. У процесі пізнання тут факти є цінними не тільки самі по собі, вони необхідні для виявлення і визначення історичних зв'язків для їх узагальнення й засвоєння в системі. Особливу увагу приділено проблемі соціалізації дітей в умовах активного революційного та збройного протистоянь, які формують їхній характер і психологію, спричинюють стрімке дорослішання. У текстах, обраних для дослідження, авторка умовно виокремлює дві площини побудови художнього світу — реалістичну й фантастичну. Більшість сучасних революційно-воєнних книжок для дітей належить саме до реалістичного виміру. Характерними для таких творів є дитина та її світогляд у центрі, усі події подаються крізь призму дитячого світобачення та розуміння. Такий підхід наближає дитину-персонажа до дитини-читача і змушує співпереживати мовцю та його долі. Серед переваг цих творів — динамічний нелінійний сюжет, різнопланові за характером герої. У фантастичній, ірреальній площині увагу зосереджено на боротьбі добра і зла, протиставленні позитивних і негативних персонажів. Історичні, драматичні події тут чітко не названі, але автори розповідають про них метафорично, використовуючи символи й архетипи. Порушені проблеми у творах обох типів діти-реципієнти сприймають не тільки як новий емоційний досвід, а й як об'єкт ототожнення переживань, що випали сучасному юному поколінню. Головним постулатом усіх творів є думка, що війна — це абсолютне зло, від якого найпершими потерпають діти.

Ключові слова: Революція Гідності, російсько-українська війна, література для дітей, дитяча сотня, історичний факт, художня реалізація тексту, жанр сповіді.

Революція Гідності й війна на Сході України не просто збурили українське суспільство, а вже шість років тримають першість серед найпопулярніших тем у літературі. Таку тривалу актуальність можна пояснити, по-перше, тим, що події 2013–14 років істотно вплинули й змінили життя всього населення, незалежно від регіону проживання, по-друге, неоголошеною війною та російською інтервенцією, яка триває досі на Донбасі, і не в останню чергу тим, що на такі твори є читацький попит і відгук соціуму. А відтак, з огляду на ці чинни-

ки, за перо взялися відомі письменники й початківці, журналісти, волонтери, рядові бійці. У своїх творах вони осмислюють поняття війни для суспільства в цілому і для себе особисто, наслідки впливу війни на людські долі, заглиблюються у психологію та морально-етичні проблеми під час воєнного лихоліття. Одночасно з «дорослими» текстами про переламні події з'явилися друком і твори для дітей.

Одразу слід зауважити, що тема «діти й війна» не є новою у вітчизняній літературі. У минулому столітті до неї неодноразово зверталися

В. Близнець («Ойойкове гніздечечко», «Паруси над степом», «Землянка», «Мовчун»), М. Вінграновський («Первінка»), В. Нестайко («Це було в Києві»), Г. Тютюнник («Климко», «Вогник далеко в степу»), Г. Пагутяк («Діти») та ін. На кінець ХХ століття інтерес до цієї теми вщух, натомість увага суспільства перемістилася в царину морально-етичної проблематики. Та нині можемо спостерігати черговий сплеск інтересу до революційної / воєнної літератури в контексті суспільно-політичних подій, які почалися у 2013 році й донині відбуваються в Україні.

Попри те, що «дорослих» видань майданно-воєнної проблематики вже понад півтори сотні станом на 2019 рік (Скоріна, 2019), творів відповідної тематики для дітей у сучасній українській прозі небагато. Так само недостатньо і літературознавчих досліджень цього напрямку, найповніші серед яких — роботи Т. Качак і У. Баран «Діти і війна: художня інтерпретація теми в українській літературі для дітей та юнацтва», Г. Дубровинського «Діти війни: дослідження явища психотравми під час військової агресії в Україні», Д. Похілько «Діти та війна», А. Боднар «Діти і війна на Донбасі. Украдене дитинство» та ін.

Найвідоміші з творів про Революцію Гідності — це «Казка про Майдан» Христини Лукащук, роман Олени Захарченко «Вертеп. #Роман про Майдан», повість Г. Кирпи «Мій тато став зіркою». Про війну на Донбасі — «Повернутися з війни» Н. Нагорної, «Війна, що змінила Рондо» Романи Романишин і Андрія Лесіва», «Укри» Б. Жолдака.

Мета роботи — з опорою на рецептивний аналіз текстів простежити й дослідити особливості творів для дітей про Революцію Гідності, про російсько-українську війну: виокремити та опрацювати основні проблемно-тематичні пріоритети творів, а також окреслити взаємодію традиції і новаторства актуальної нині теми.

Об'єкт вивчення — твори сучасних українських письменників О. Захарченко «Вертеп. #Роман про Майдан», Г. Кирпи «Мій тато став зіркою», Н. Нагорної «Повернутися з війни», Р. Романишин і А. Лесіва «Війна, що змінила Рондо» та інші як найприкметніші для жанру, а також виступи-інтерв'ю письменників і літературно-критичні статті в періодиці.

Предметом дослідження став проблемно-тематичний спектр прози для дітей про переламні події в новітній історії українського суспільства — Революцію Гідності та російсько-українську війну на Сході України.

Методи дослідження.

З огляду на те, що в дослідженні йдеться про дитину як особливого реципієнта, для найповнішого аналізу слід застосувати два ракур-

си інтерпретації: через поетику тексту та кризь призму художнього сприймання (рецептивно-естетичної точки зору). Ці два плани розкриття теми дають змогу оприявнити пріоритетні тенденції художньої реалізації теми революції та війни в сучасній літературі для дітей, окреслити особливості її трактування юними реципієнтами.

Під час аналізу послуговуватимемося теоретичними постулатами праць О. Бандури, Г. Клочека, Ю. Коваліва, М. Моклиці, В. Пахаренка, Г. Поспелова, Б. Томашевського (які розглядали тему як елемент змістової організації літературно-художнього твору) і наукових робіт В. Ізера та Г. Р. Яусса, У. Еко, М. Зубрицької, Д. Наливайка, що досліджували питання рецептивної естетики. Також до аналізу залучені загальні літературно-критичні статті й медіаповідомлення.

Відома вітчизняна критикиня Т. Качак у сучасній українській літературі для дітей умовно виокремлює дві площини побудови художнього світу — реалістичну й фантастичну (Кирпа, 2015, с. 22). Художні твори першої ґрунтуються здебільшого на історичних подіях (національно-визвольній боротьбі українського народу, Другій світовій війні) та містять автобіографічні елементи чи біографічні факти. Натомість у творах фантастичної площини «художній вимисел домінує над реальністю, рамки хронологічних подій розмиті, а топоси умовно-фантастичні» (Кирпа, 2015, с. 22).

У науці історичним фактом традиційно вважають справжню, невигадану подію чи явище або ж встановлене знання, що відповідає об'єктивній реальності та є матеріалом для певних висновків, доведень, зрештою, це реальність, дійсність, те, що об'єктивно існує (Поняття..., 2016).

Сучасні твори для дітей про Революцію Гідності та війну на Сході України також доцільно розглядати в обох зазначених площинах. До реалістичної, передовсім, належать «Вертеп. #Роман про Майдан» О. Захарченко, повість «Мій тато став зіркою» Г. Кирпи, роман у трьох частинах «Повернутися з війни» Н. Нагорної, частково «Інтернат» С. Жадана та «Укри» Б. Жолдака.

У головному фокусі уваги цих творів — діти, активні учасники драматичних подій, а реальність, історичний факт виступає частиною сьогодення: школярі ходять нарівні з дорослими на Майдан, вигадують і втілюють небезпечні спецоперації задля власного внеску у велику справу тощо. Тож і докільля подається очима дитини.

Варто зазначити, що О. Захарченко — одна з перших авторів, яка звернула увагу на сприйняття Революції Гідності дітьми. На думку

письменниці, такі переламні події їх виховують, а отже, світовідчуття дітей та емоції вкрай важливі й потребують окремого висвітлення (Качак, 2015).

Тож поява у «Вертепі...» дитячої сотні, яку вигадали восьмирічні Данило та його друг Світозар, — цілком логічна й закономірна. Хлопці прагнуть долучитися до великої справи — допомогти Євромайдану: «Мам, не бійся, ми з Світозаром тут уже зробили свою дитячу сотню... Вони будуть пролазити, де не пролізти дорослим... Можуть, якщо не носити, то красити, або пробиратися до беркута й визволяти їх [учасників Євромайдану. — Я. К.]» (Захарченко, 2016, с. 66). Юні поборники справедливості вирішують забрати в силовиків боеприпаси, передати їх на Майдан. Однак опиняються в підвалі, де беркутівці тримають полонених.

Як зазначено у «Великому тлумачному словнику» сучасної української мови, «вертеп — це старовинний пересувний ляльковий театр, де ставилися релігійні та світські п'єси» (Великий тлумачний словник, 2005, с. 122). Літературознавчий словник-довідник трактує вертеп як «народний театр маріонеток, поширений в Україні, в барокову добу (XVII–XVIII ст.). Дія вертепної драми відбувалася у двоверховій «скрині», відкритій з одного боку для глядачів. На верхньому ярусі розігрувалися сюжети релігійного характеру; <...> на нижньому — побутові інтермедії...» (Літературний словник-довідник, 1997, с. 112).

Одразу слід зауважити, що в романі О. Захарченко майже всі події Революції Гідності подані так само двоплосинно: крізь призму дитячого сприйняття Данила й Світозара і «дорослого» — Катерини, Тараса, Марка.

Звідси й двовимірне поняття революції, що його описує авторка. Це не лише зовнішній конфлікт із протестом, а й внутрішній конфлікт у житті окремої людини. Основні події твору розгортаються в нижньому ярусі вертепу або ж на першому «поверсі» чи площині роману. Там — вирує Революція Гідності. Прописаний тут і перебіг основних подій Майдану: кількарізні так звані зачистки, підпал Будинку Профспілок, побиття учасників Революції Гідності «тітушками», ув'язнення.

Окрім прямих подій, тут діти ще й розкривають своє бачення Євромайдану, переповідають страхи і розпач від думок, що батьки можуть не повернутися, а також про ймовірну війну: «... Тривога. Страх увесь час. Я не хочу, щоб була війна. <...> Не хочу, щоб солдати заходили в нашу квартиру, щоб стали в нас обдерті стіни й холод. Не хочу сам вибиратися з розбомбленого міста, як мати мені весь час каже, і шукати ма-

мину оту тітку, яку я бачив лише раз. Я не хочу, щоб на стінах у нас лишилися тільки мої малюнки. Обгорілі...» (Захарченко, 2016, с. 67–69).

Натомість на верхньому ярусі розгортаються сцени з життя провладної верхівки країни. Там письменниця розмістила і литавру — наскрізний образ-символ, що пов'язує головні й бічні лінії сюжету. Також це елемент, який легко ділить текст і фабулу на паралелі сьогодення й минулого, символізує протяглість і зв'язок між поколіннями, зрештою звитягу та нескореність українців.

Головна героїня твору «Мій тато став зіркою» Г. Кирпи — дівчинка дошкільного віку, чий тато загинув на Майдані. У повісті немає прямого зображення подій, однак їх нескладно відтворити за розповідями дівчинки — барикади в середмісті і тато на них, ось він зник і його шукають, а ось його у домовині-човні відспівують на Майдані. Тобто за монологом маленької героїні можна легко систематизувати конкретні факти минулого, згрупувати в значні історичні події та загалом у цілісні історичні процеси.

Як і герої «Вертепу...», дівчинка міркує про недитячі теми: смерть, війну, біль через втрату найрідніших. Розповідь маленької героїні переповнена страхом, очікуванням, хвилюванням, німою тугою.

Книжка Н. Нагорної суголосна з попередніми текстами. Цей сповідальний твір про повернення атовця з Донбасу представлений трьома монологами-розповідями, *трьома голосами*: дев'ятилітньої доньки, її батька-військового і мами-волонтерки.

Школярка Саша — здебільшого вільна від умовностей, які дорослі називають правилами поведінки, вона ще не вмє лицемірити. Про серйозні речі дівчинка чує від батьків і переповідає їх так, як зрозуміла і запам'ятала: про бомби, «Смерч», «Ураган», «гради» («Це такі машини, що великими снарядами на велику відстань...»), про дітей-переселенців у класі, про тих, хто вертається з війни тілом, але не душею («...один батьків друг місяць після дембеля пив. Надягав медалі й пив...»), про суїциди («...поклали в госпіталь і там він перерізав собі горло...»), про фронтовиків і тиловиків, про kota Сопуна — оберіг від ворожих обстрілів, про листи дітей в АТО тощо.

Підсумовуючи, слід зазначити, що герої-діти всі події в площині реальності сприймають на етапі її пізнання. Загалом автори переконливо засвідчують, як у межах твору відбувається становлення характеру персонажа, формується його особистість.

Таке стрімке дорослішання дітей, які геть нічим не поступаються дорослим, натомість

демонструють зрілі мислення, світосприйняття і вчинки, серед усіх текстів майданно-воєнного спрямування найпереконливіше змальоване в романах «Укри» Б. Жолдака та «Інтернат» С. Жада. Скажімо, маленький Кирилко рятує своєю кмітливістю старшу сестру Євгешку від наруги. Бо коли бойовики влазять вночі через вікно, щоб поглумитися над старшокласницею, наводить на кривдників світло електронної указки. Івалтівник вирішує, що це цілиться український снайпер, тож стрімголов утікає. А коли пілот гелікоптера, кпинячи з хлопця, розганяє йому риб, щоб побавитися за рахунок малого, той зрештою збиває авіаборт: «... влучив під лопать... ланцюг змією злетів догори й обвився під гвинтом... пілот яга налягав на газ... вертоліт ривком висмикнув з бетону всю корбу й потяг залізничця, однак почав припадати на бік... тіннувся раз, другий, тоді надсадно ревнув мотором, втрачаючи рівновагу, і почав клювати носом, доки не вгатився боком межі каміння й кущів — підскочив, втрачаючи гвинт, розкидаючи лопати, збиваючи цеглу на пил, і брязнув на землі, поринувши у власний спалах, сипонувши навколо вогнем і чадом...» (Жолдак, 2015, с. 122–123). Автор неодноразово підкреслює, що на такі вчинки Кирилка штовхають зовнішні обставини. Герой Жолдака уособлює багатьох дітей, які за примхою долі стали очевидцями війни. І витримали її гартування, подорослішавши за кілька місяців на кілька років. Війна загострила інстинкти в усіх, і в дітей теж.

А десятилітній Сашко з «Інтернату» С. Жада не просто висловлює не по літах виражені міркування, а й засвідчує свій вибір і громадянську позицію. Тож їхня спільна з дядьком подорож змінює головного героя Пашку до невпізнання, додаючи йому рішучості й відповідальності перед суспільством, а головно перед собою.

До другої, фантастичної, ірреальної площини (за Т. Качак) варто зарахувати твори для найменших — «Казку про Майдан» Х. Лукашук і казку Р. Романишин і А. Лесіва «Війна, що змінила Рондо» (студія «Аграфка»). В останній — зовсім інше бачення війни. Збройний конфлікт-протистояння автори подають не як суспільно-політичне явище, а передовсім як морально-етичне: це боротьба персонажів, які втілюють добро і зло.

Поверхнева фабула твору доволі нескладна, натомість ідейно-змістове наповнення тексту, його образно-композиційна структура напрочуд потужні. За сюжетом, у місті Рондо, де панують мир і злагода, живуть троє друзів — Данко, Фабіян і Зірка. Назва щасливого міста не випадкова. Бо в оранжереї, де росли квіти, які вміли

співати, часто влаштовували концерти, головним номером яких було вокальне виконання рондо Моцарта. Та раптом на вулиці міста увірвалася війна, змінивши його до невпізнання. І це головне, що намагаються донести до читачів автори казки: війна, кров, сльози і біль можуть прийти будь-коли й нікого не оминуть. Тож у книжці лише два кольори-протиставлення: чорний і білий. Рондо та його жителі — це Світло й життя, натомість війна — це темрява, руйнування, смерть.

Так само говорити символами, сповненими архетипів і глибинних сенсів, про драматичні події, які пережила наша країна, пропонує і Х. Лукашук у «Казці про Майдан». Велику частину тексту авторка присвятила легенді про створення й розквіт українського народу, про міцність його духу і багатства землі. А в переломний момент — події Майдану — не акцентує на негативі, а навпаки, обрамлює події так, щоб показати Небесну сотню й усіх майданівців героями, зразками патріотизму і віри в Бога: «Після битви спустилися на Майдан білі голуби і на своїх крилах понесли душі героїв високо-високо до неба. До самісінького сонця. До самісінького Бога». У такий спосіб авторка дає дитині-слухачу зрозуміти: її боронитимуть на землі й у небі ангели, які полягли за свою батьківщину та справедливість. І вочевидь, це головна думка «Казки про Майдан».

Таким чином, більшість проаналізованих текстів про Революцію Гідності та війну на Сході України, що їх презентували сучасні автори, слід розглядати в реалістичній площині. У процесі пізнання історії факти є цінними не тільки самі по собі, вони необхідні для виявлення й визначення історичних зв'язків заради їх узагальнення і засвоєння в системі.

У центрі таких текстів — дитина й відповідно її точка зору: герой чи героїня монологом розповідають про себе, родину й історичні події навколо, як вони їх розуміють самі чи як почули від дорослих, щоправда, додавши і власних трактувань. Такий підхід наближає героя твору до дитини-читача, оскільки змушує співпереживати головному герою та перипетіям його долі. Тож порушені авторами проблеми реципієнти сприймають не тільки як новий емоційний досвід, а й як об'єкт отождолення переживань, що випали на долю сучасного юного покоління, із тими, які властиві героям. У цьому контексті всі розглянуті твори, зокрема «Вертеп. #Роман про Майдан» О. Захарченко, «Мій тато став зіркою» Г. Кирпи, «Повернутися з війни» Н. Нагорної, «Війна, що змінила Рондо» Р. Романишин і А. Лесіва, є надзвичайно важливими. Адже вони не при-

крашають реальність, не применшують драматизму і трагічності певних подій у долі країни чи персонажів, натомість дають нагоду пережити й осмислити їх разом, по-новому оцінити. Серед переваг таких творів — динамічний, нелінійний сюжет, різнопланові за характером персонажі та насичений небезпеками шлях головних героїв. Усе це тримає маленьких читачів і слухачів у напрузі й змушує логічно мислити, відтворювати в уяві причиново-наслідкові зв'язки між подіями.

Натомість у фантастичній площині «Казки про Майдан» і казки «Війна, що змінила Рондо»

Х. Лукашук, Р. Романишин та А. Лесів зосереджують увагу на боротьбі добра і зла, проти-ставленні позитивних і негативних персонажів. Історичні, драматичні події тут чітко не називають, але розповідають про них метафорично, залучаючи до розповіді символи й архетипи.

Та водночас є спільна прикмета, що об'єднує авторів усіх без винятку творів про Революцію Гідності і російсько-українське протистояння на Сході України: головним їхнім постулатом є думка, що війна — це абсолютне зло, від якого потерпають українці, і діти чи не найбільше серед них.

ДЖЕРЕЛА

1. Вертеп. *Великий тлумачний словник*. Київ, Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. С. 122.
2. Вертеп. *Літературознавчий словник-довідник*. Київ: Академія, 1997. С. 112.
3. Жадан С. Інтернат. Роман. Чернівці: Меридіан Черновіц, 2017. 368 с.
4. Жолдак Б. Укри. Бойова проза. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2015. С. 122-123.
5. Захарченко О. Вертеп. #Роман про Майдан. Київ: Нора-друк, 2016. 266 с.
6. Качак Т. Тема війни і миру в сучасній українській прозі для дітей та юнацтва // Українська література в загальноосвітній школі. 2015. № 3. С. 22-24. URL: file:///E:/Download/Ulvzsh_2015_3_6.pdf.
7. Кирпа Г. Мій тато став зіркою. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. 38 с.
8. Лукашук Х. Казка про Майдан. Львів: Видавництво Старого Лева, 2014. URL: https://www.yakaboo.ua/ua/kazka-pro-majdan-1608265.html#media_popup_fragment.
9. Нагорна Н. Повернутися з війни. Київ: Діпа, 2018. 120 с.
10. Олена Захарченко у своєму романі описала два виміри Майдану. URL: //03.10.16 08:59 / Україна молода, <http://bukvoid.com.ua/print/?26772>.
11. Поняття історичного факту URL: <https://studfile.net/preview/5257730/page:4>.
12. Романишин Р., Лесів А. Війна, що змінила Рондо. Львів: Видавництво старого Лева, 2015. 40 с.
13. Скоріна Г. #Книги про війну: сучасний феномен української літератури / 18 жовтня 2019. URL: <https://www.armyfm.com.ua/knigi-pro-vijnu-suchasnij-fenomen-ukrainskoi-literaturi/>.

REFERENCES

1. Vertep (2005). *Velykyj tлумachnyj slovnyk*. Kyiv, Irpin': VTF "Perun", p. 122. (in Ukrainian).
2. Vertep (1997). *Literaturoznavchyy slovnyk-dovidnyk*. Kyiv: Akademiya, p. 112. (in Ukrainian).
3. Zhadan, S. (2017). *Internat. Roman*. Chernivci: Merydian Chernovicz, 368 p. (in Ukrainian).
4. Zholdak, B. (2015). *Ukry. Bojova proza*. Kyiv: A-BA-BA-GA-LA-MA-GA, pp. 122-123. (in Ukrainian).
5. Zakharchenko, O. (2016). *Vertep. #Roman pro Majdan*. Kyiv: Nora-druk, 266 p. (in Ukrainian).
6. Kachak, T. (2015). *Tema vijny i myru v suchasnij ukrayins'kij prozi dlya ditej ta yunactva*. Ukrayins'ka literatura v zagal'noosvitnij shkoli, No 3, pp. 22-24. file:///E:/Download/Ulvzsh_2015_3_6.pdf (access date: 18.09.20) (in Ukrainian).
7. Kyrypa, G. (2015). *Mij tato stav zirkoyu*. L'viv: Vydavnyctvo Starogo Leva, 38 p. (in Ukrainian).
8. Lukashhuk, H. (2014). *Kazka pro Majdan*. L'viv: Vydavnyctvo Starogo Leva. https://www.yakaboo.ua/ua/kazka-pro-majdan-1608265.html#media_popup_fragment (access date: 15.09.20) (in Ukrainian).
9. Nagorna, N. (2018). *Povernutysya z vijny*. Kyiv: Dipa, 120 p. (in Ukrainian).
10. Olena Zakharchenko u svojemu romani opysala dva vymiry Majdanu. *Ukrayina moloda*. <http://bukvoid.com.ua/print/?26772> (access date: 18.09.20) (in Ukrainian).
11. Ponyattya istorychnogo faktu. <https://studfile.net/preview/5257730/page:4/> (access date: 18.09.20) (in Ukrainian).

12. Romanyshyn, R., Lesiv, A. (2015). *Vijna, shho zminyla Rondo*. L`viv: Vydavnyctvo Starogo Leva, 40 p. (in Ukrainian).
13. Skorina, G. (2019). #Knygy pro vijnu: suchasnyj fenomen ukrayins`koyi literatury. <https://www.armyfm.com.ua/knigi-pro-vijnu-suchasnij-fenomen-ukrainskoi-literaturi/> (access date: 18.09.20) (in Ukrainian).

Yanina Kulinska

PhD in Philology, Associate Professor of Ukrainian Studies, NMU named after O. O. Bogomolets, Kyiv, Ukraine

ORCID iD 0000-0002-8160-3203

yanbit@ukr.net

**HISTORICAL FACT AND LITERATURE FOR CHILDREN
(BASED ON PROSE BY MODERN WRITERS: O. ZAKHARCHENKO'S
NOVEL "NATIVITY SCENE", G. KYRPA'S NOVEL "MY DAD BECAME A STAR",
H. LUKASCHUK'S "TALES OF THE MAIDAN"
AND R. ROMANYSHYN AND A. LESIV'S "WAR THAT CHANGED RONDO",
NOVEL-THREE-PART "RETURN FROM THE WAR" N. NAGORNA, ETC.)**

The article examines a number of works for children about the Revolution of Dignity and the war in eastern Ukraine. The author analyzes the most famous of them in the context of other publications about the Maidan and ATO/OOS, reveals their features and a special perspective of coverage of the topic "children during the revolution-war." The researcher also observes how writers present a historical fact in their works, trying to tell in an accessible language about the turning points of historical events, revealed the literary-critical discourse around such books. Particular attention in the material is paid to the socialization of children in wartime, their character and psychology, and rapid growth. The researcher proposes to consider all the works about the Revolution of Dignity and the armed confrontation in Donbas in two planes — realistic and fantastic. The characteristic feature of the first is the child in the center of the story, while all the events are presented through its prism of worldview and understanding. Among the advantages of such works — a dynamic, non-linear plot, diverse characters, interesting and rapid development of the plot. In the second, fantastic or unreal plane, artistic fiction and fairy tale prevail and dominate the real world, the authors in the texts mostly use symbols, archetypes and hidden allegorical meanings. The authors focus on the struggle between good and evil, the opposition of positive and negative characters. Historical, dramatic events are not being directly mentioned, but rather are told metaphorically. According to the authors of modern literature for children about the war, in such two-way representation is the most effective in terms of conveying a historical fact to a special recipient — the child reader and the child listener. But the main postulate of all works is the idea that war is an absolute evil from which Ukrainians, and children among them, suffer.

Keywords: *Revolution of Dignity, Russian-Ukrainian war, children's literature, children's hundred, historical fact, artistic realization of the text, genre of confession.*

Стаття надійшла до редакції 17.11.2020
Прийнято до друку 27.11.2020